

CYNGOR GWYNEDD

*POLISI GWEITHREDU AR GYFER RHANNU DYRANIAD
TALIADAU TAI DEWISOL (TTD)*

GWYNEDD

2018/19

POLISI TTD 2018/19:

CYFLWYNIAD

1. Mae'r polisi hwn yn gosod allan y dull a gytunwyd i benderfynu pwy ddylai dderbyn Taliadau Tai Dewisol (TTD) am 2018/19. Cafodd ei gynllunio i wneud penderfyniadau am ddyfarnu taliadau dewisol yn fwy systematig, cyson a thryloyw. Nid yw yn bwriadu gosod ateb safonol i bob cais. Mae ymarfer disgresiwn yn parhau i fod yn ganolog i'r cynllun.
2. Telir TTD o gyllideb gyfyngedig a'r bwriad yw helpu pobl i gwrdd â chostau tai, fel arfer pan fo diffyg rhwng eu Budd-dal Tai (neu elfen tai o'r Credyd Cynhwysol) a'u rhent.
3. Nid yw hi'n bosib rhoi taliad ymhob achos ble fo diffyg o'r fath. Mae'r polisi hwn yn fodd o helpu i benderfynu ar y blaenoriaethau ar gyfer talu pan fo'r galw yn fwy na'r hyn sydd ar gael, fel sy'n debygol o ddigwydd.
4. O ystyried y bydd TTD yn y pendraw yn gorfod cael eu targedu i'r rhai fydd eu hangen fwyaf, mae hi wrth gwrs yn bwysig gwirio ar y dechrau fod holl ymgeiswyr TTD yn derbyn eu hawl llawn o Fudd-dal Tai gan y byddai yn wastraffus rhoi TTD mewn amgylchiadau ble y gellid talu BT ychwanegol yn lle hyn.

AMCANION POLISI ALLWEDDOL

5. Wrth wneud penderfyniadau ar flaenoriaethau, mae yna rai amcanion cyffredinol:
 - Rhoi penderfyniad mor deg a chyson â phosib i'r holl ymgeiswyr.
 - Gwneud penderfyniadau sydd wedi eu cynllunio i wella'r canlyniadau i bobl.
 - Gwario'r gyllideb TTD flynyddol a chadw unrhyw newidiadau i flaenoriaethau yn ystod y flwyddyn i leiafswm (efallai y bydd angen rhain i osgoi gor neu danwario).
 - Yn gyffredinol i roi mwy o flaenoriaeth i:
 - helpu'r rhai sy'n ymdrechu i helpu eu hunain;
 - cefnogi'r rhai sydd wedi gwneud popeth y gallant i ymdopi gyda'u sefyllfa ac na allant mewn gwirionedd wneud mwy;
 - atal canlyniadau negyddol fel digartrefedd sy'n debygol o olygu mwy o galedi i'r aelwyd yn ogystal â chostau ychwanegol ynghyd â chostau y gellid eu hosgoi i'r Cyngor.
 - Bwriad y polisi yw i roi cymorth tymor byr lle bo hynny'n bosib. Nid oes unrhyw sicrwydd o ran cyllid yn y dyfodol, ac ni ellir ystyried taliadau TTD fel ateb parhaol i'r toriadau Diwygio Lles. Hefyd, bydd nifer gynyddol o bobl yn chwilio am gymorth gan TTD fel y daw mesurau newydd megis y Cap Budd-dal newydd, a rhewi lwfansau a chyfraddau LTLI i rym. Bydd gan hawlwyr y Credyd Cynhwysol hefyd fynediad at y gronfa.
 - Bydd y polisi felly yn anghymell diwylliant o ddibyniaeth ar daliadau TTD, yn arbennig felly pan fo dulliau amgen dichonadwy.

POLISI I BENDERFYNU AR FLAENORIAETHAU

6. Nid yw hi'n ddigonol i roi taliadau i rai categorïau bras o bobl (fel unig riant a phobl anabl) i gwrdd â'r amcanion hyn. Mae angen diffinio pa bobl yn y categorïau hyn a chategorïau eraill a ddylai, fel rheol, gael blaenoriaeth.
7. Y ffactorau pwysig wrth benderfynu ar flaenoriaethau yw:
 - Amgylchiadau ariannol yr aelwyd;
 - Y grŵp blaenoriaeth mae'r aelwyd yn ddo;

- Y graddau y mae aelodau'r aelwyd yn gallu ac yn barod i ymdopi gyda'r sefyllfa maent ynddi, neu na ellir disgwyl yn rhesymol iddynt wneud mwya;
- Canlyniadau ariannol ehangach peidio â rhoi taliad.

Caiff yr holl ffactorau hyn eu trafod yn fanylach yn y paragraffau isod.

Cam 1: Asesiad Ariannol

8. Bydd asesiad ariannol yn cael ei wneud o bob cais drwy gymharu incwm gyda gwariant. Mae hyn mor syml â phosib ond yn ddigonol i wneud dyfarniad rhesymol. Ar gyfer y mwyafrif o geisiadau caiff yr holl incwm a gwariant eu hystyried yn ogystal ag unrhyw gyfalaf. Fodd bynnag, lle mae aelod o'r aelwyd yn derbyn Lwfans Byw Anabledd (DLA) neu Taliad Annibyniaeth Bersonol (PiP), ni chaiff yr incwm DLA/PiP ei gyfrif, a bydd rhai elfennau o wariant sy'n gysylltiedig ag anabledd yn cael eu heithrio hefyd. Os oes unigolion nad ydynt yn ddibynyddion ar yr aelwyd yna bydd yr incwm maent hwy yn ei gyfrannu i'r aelwyd fel arfer yn cael ei gynnwys yn yr asesiad ariannol, er y derbynnir y bydd gwariant yr aelwyd ar fwyd a gwres yn uwch. Yr egwyddor sylfaenol yw y dylai'r cymorth fynd i rai sydd heb fodd arall o gwrdd â'r angen.
9. Felly, y prawf cyntaf yw os ydyw cyfanswm ymrwymadau aelwyd yn gyfartal i neu yn fwy na'r incwm. Pan fo DLA yn cael ei dalu caiff ei eithrio o'r cyfrifiad incwm. Rhoddir ystyriaeth i holl wariant aelwyd wrth gyfrifo cyfanswm ymrwymiad yr aelwyd oni bai fod DLA yn cael ei dalu. Yn yr achos yma, caiff gwariant ar eitemau sy'n gysylltiedig ag anabledd, hyd at y lefel y gydran DLA/PiP perthnasol, ei eithrio o gyfanswm y gwariant. Caiff unrhyw wariant sy'n gysylltiedig ag anabledd uwchlaw lefel y gydran perthnasol ei gynnwys fel gwariant yr aelwyd. Os oes incwm ar gael, neu a fedrai fod ar gael, sy'n ddigonol i gwrdd â'r diffyg yn y rhent neu'r angen tai arall, ni fydd cais TTD fel arfer yn llwyddo oni bai, neu tan fo'r amgylchiadau yn newid.
10. Os oes peth incwm ar gael, ond ei fod yn annigonol i gwrdd â'r diffyg mewn rhent, bydd y cais am TTD yn cael ei brosesu, ac os yw'r meini prawf eraill yn cael eu cwrdd ac y penderfynir rhoi taliad, tynnir yr incwm sydd ar gael o'r taliad.
11. Mae'r prawf ychydig yn wahanol yn achos cyfandaliadau (e.e. blaendal rhent, rhent ymlaen llaw a chostau symud). Mae dau ran i'r prawf:
 - a) A oes yna unrhyw gynilion a fedrai gwrdd â'r angen?
 - b) Os nad oes, a yw'r incwm ar lefel gwariant neu is, neu ddim yn sylweddol uwch, ac oes yna unrhyw fodd i'r ymgeisydd gynilo'r swm sydd ei angen?

Cam 2: Grwpiau Blaenoriaeth

12. Ar ôl cyflawni'r asesiad ariannol, yr ail gam yw penderfynu ar y flaenoriaeth y dylid ei rhoi i amgylchiadau penodol bob cais. I wneud y broses mor syml â phosib, gosodir yr amgylchiadau penodol mewn pum grŵp, A-E sydd mewn trefn ddisgynnol o ran blaenoriaeth. Gweler Atodiad 1 i gael manylion bob grŵp.

Cam 3: Y gallu i reoli'r sefyllfa

13. Y cam nesaf yw edrych ar ystyriaethau polisi cyffredinol. Yn aml, gellir defnyddio TTD yn fwyaf effeithiol fel cam dros dro pan fydd aelwyd yn ceisio ateb tymor hir i'r sefyllfa mae ynddi. Ble fo'n bosib, rhoddir blaenoriaeth uwch i'r rhai sydd yn weithredol yn cymryd camau eu hunain, er enghraifft rhai gyda diffyg Lwfans Tai Lleol sydd yn edrych am lety rhatach, neu y rhai gydag ystafelloedd sbâr sy'n trefnu i symud neu gael lletywr.

14. Er hynny, mae yna hefyd rai sefyllfaoedd ble y bydd angen TTD efallai am gyfnod hirach. Fe fydd yna rai aelwydydd na allant mewn gwirionedd leddfu eu sefyllfa drwy weithredu eu hunain. Er enghraifft, aelwyd gydag aelod anabl difrifol sydd ddim yn gallu gweithio neu yn gallu cael lletywr, sydd eisoes yn rheoli cyllideb yr aelwyd mor effeithiol â phosib. Bydd aelwydydd o'r fath hefyd yn cael blaenoriaeth uwch.
15. Mae yna hefyd aelwydydd sydd ddim ar hyn o bryd yn helpu eu hunain yn y ffordd a ddisgrifiwyd uchod ond sydd yn barod i ddechrau gwneud hyn. Yn yr achosion hyn, gall y TTD fod yn amodol i gymryd camau penodol a gall y dyfarniad fod am gyfnod byrrach.

Cam 4: Osgoi costau pellach (a chaledi)

16. Gellid defnyddio TTD i helpu atal caledi pellach fel dadfeddiant a'r costau cysylltiedig i'r cyngor o drin digartrefedd. Gallai'r perygl o golli tenantiaeth godi am sawl rheswm, ond nid oes unrhyw feirniadaeth yn cael ei wneud am y ffactorau sydd yn achosi'r broblem. Yn syml y maen prawf hwn yw osgoi costau pellach a chaledi.
17. Er hynny, mae'n annhebygol y bydd yn hyfyw i dalu TTD yn ddiderfyn yn yr amgylchiadau hyn. Os yw aelwyd yn cael bygythiad o ddadfeddiant, ni ellir gadael i'r sefyllfa barhau yn ddiderfyn. Rhaid dod o hyd i ateb, boed hynny yn ddarpariaeth llety gwahanol neu bod yr aelwyd yn cymryd camau i leihau ôl-ddyledion. Rhoddir y flaenoriaeth uchaf o dan y maen prawf hwn pan nad oes unrhyw ateb i'w weld.

MATRICES GOSOD BLAENORIAETHAU

18. Er mwyn helpu gyda phenderfynu ar flaenoriaethau, lluniwyd matrices syml sy'n cyfuno grwpiau blaenoriaeth gyda'r ystyriaethau polisi a ddisgrifiwyd uchod. Mae pob ymgeisydd yn derbyn sgôr gwaelodlin ar sail y grŵp blaenoriaeth maent ynddo – sgoriau y gwaelodlin yw **A=12, B=9, C=6, D=3** a **E=0**.
19. Mae pwyntiau ychwanegol yn dibynnu ar y graddau mae ystyriaethau polisi cyffredinol (camau 3 a 4 uchod) yn cael eu cwrdd ac maent yn amrywio o 0 i 9. Rhoddir y pwyntiau uchaf (9) i'r rhai sydd
- a) yn weithredol geisio rheoli'r sefyllfa maent ynddi, neu
 - b) ddim yn rhesymol yn gallu gwneud dim mwy i helpu eu hunain, neu
 - c) ble fo talu TTD yn osgoi costau pellach i'r Cyngor (a chaledi i'r ymgeisydd), yn enwedig ble fo ateb yn bosib.

Os yw a), b) neu c) uchod yn cael eu cwrdd yn rhannol, rhoddir chwe phwynt ac os nad yw unrhyw un o'r ystyriaethau hyn yn cael eu cwrdd yna ni fydd unrhyw bwyntiau ychwanegol yn cael eu rhoi. Dim ond un o'r ystyriaethau polisi cyffredinol sydd angen eu cwrdd i ennill y sgôr uchaf. Nid oes unrhyw bwyntiau ychwanegol yn cael eu rhoi i gwrdd mwy nag un ystyriaeth: mae hyn yn caniatáu i ystod eithaf eang o amgylchiadau i dderbyn sgôr blaenoriaeth uchel neu'r uchaf.

20. Mae hi'n bwysig peidio â defnyddio'r matrices yn gaeth ymhob achos, *bydd achosion unigol fydd yn syrthio y tu allan i'r canllawiau fydd yn cyfiawnhau taliad.*

TALIADAU CYFREDOL – SGORIAU GWAELODLIN

Cam 3: Y gallu i reoli'r sefyllfa

Ystyriaethau polisi a phwyntiau ychwanegol		Grwpiau blaenoriaeth a chyfanswm pwyntiau				
		A (12)	B (9)	C (6)	D (3)	E (0)
Gallu i ymdopi â'r sefyllfa – yn gwneud popeth sy'n bosib neu ni ellir yn rhesymol ddisgwyl iddynt wneud mwy. Cydydffurfio gyda 19 a) neu b) uchod	9	21	18	15	12	9
Gallu i ymdopi – ymrwymiad wedi ei wneud. Cydydffurfio gyda 19 a), neu b) uchod yn rhannol.	6	18	15	12	9	6
Gallu i ymdopi – ddim yn gwneud unrhyw beth (er yn gallu) Dim yn cydydffurfio gyda 19 a), neu b) uchod	0	12	9	6	3	0

Cam 4: Osgoi costau pellach (a chaledi)

Ystyriaethau polisi a phwyntiau ychwanegol		Grwpiau blaenoriaeth a chyfanswm pwyntiau				
		A (12)	B (9)	C (6)	D (3)	E (0)
Osgoi costau pellach/caledi – ateb i'w weld Cydydffurfio gyda 19 c) uchod	9	21	18	15	12	9
Osgoi costau pellach/caledi – ateb yn bosib mewn amser Cydydffurfio gyda 19 c) uchod yn rhannol.	6	18	15	12	9	6
Osgoi costau pellach/caledi – dim ateb Dim yn cydydffurfio gyda 19 c) uchod	0	12	9	6	3	0

Tabl Sgoriau:

21	blaenoriaeth uchaf
18	uchel
15	canolig i uchel
12	canolig
9	canolig i isel
6	isel
3	isaf

21. Gellid defnyddio'r matrices i asesu cais yn y lle cyntaf a hefyd fel modd o helpu i sicrhau bod penderfyniadau mor gyson â phosib.

22. Wedi i sgôr gael ei benderfynu i bob cais, rhoddir TTD yn unol â'r tabl isod am 2018/19.

Tabl (a) - Ceisiadau cyfredol lle mae TTD eisoes yn cael ei dalu yn 2017/18

Sgôr wedi ei gyfrifo	Tâl TTD - % o'r diffyg (Dyma'r uchafswm – gweler 27(a) i (d))	Uchafswm cyfnod y taliad
21	75%	Hyd at 52 wythnos
18	50%	Hyd at 52 wythnos
15	40%	Hyd at 52 wythnos
12	30%	Hyd at 52 wythnos
9	20%	Hyd at 52 wythnos
6	0	0
3	0	0

Tabl (b) - Ceisiadau newydd lle nad yw TTD eisoes yn cael ei dalu

Sgôr wedi ei gyfrifo	Tâl TTD - % o'r diffyg (Dyma'r uchafswm – gweler 27(a) i (d))	Uchafswm cyfnod y taliad
21	100%	Hyd at 26 wythnos, i'w ddilyn gan 75% am hyd at 26 wythnos pellach
18	75%	Hyd at 26 wythnos, i'w ddilyn gan 50% am hyd at 26 wythnos pellach
15	40%	Hyd at 52 wythnos
12	30%	Hyd at 52 wythnos
9	20%	Hyd at 52 wythnos
6	0	0
3	0	0

23. Bydd y gyfundrefn uchod yn cael ei defnyddio ar gyfer gwneud penderfyniadau am gyfnod o 6 mis o'r 1^{af} Ebrill 2018, ac fe adolygir y polisi ar ddiwedd y cyfnod hwnnw.

AMODOLDEB

Ni ragwelir y bydd angen defnyddio'r darpariaethau yma yn aml, ond mi fydd rhai dyfarniadau yn cael eu caniatáu ar yr amod fod yr ymgeisydd yn gweithredu mewn ffordd benodol, ac fe ellir caniatáu taliad am gyfnod byrrach na'r hyn a ddangosir yn y tabl yn 22 uchod.

24. Telir y mwyafrif o'r taliadau blaenoriaeth uchaf yn ddiamod, un ai oherwydd nad oes unrhyw newid tymor byr yn debygol yn yr amgylchiadau a olygodd dderbyn tâl TTD, neu mae'r aelwyd eisoes yn gwneud popeth sy'n bosib i ymdopi gyda'r sefyllfa maent ynddi.

25. Mae pob dyfarniad arall yn amodol i o leiaf peth amodoldeb, sydd wedi ei ddylunio i annog yr ymgeisydd i ddatrys y diffyg mewn rhent heb fynediad i daliadau TTD. Mae graddau'r amodoldeb yma yn dibynnu ar yr amgylchiadau – mewn rhai achosion bydd yn gymharol ysgafn, ond yn fwy caeth gydag eraill. Mewn sawl achos bydd amodoldeb yn golygu cyfeirio pobl at asiantaethau cefnogi a chynghori.

AIL DDYFARNIADAU/ESTYNIADAU

26. Gellid ymestyn dyfarniad am gyfnod byr heb fod angen cais newydd, mewn rhai amgylchiadau:

- Ble fo cais wedi ei wneud gan weithwyr cefnogol am reswm dilys;
- Wrth aros am newid mewn digwyddiadau (e.e. symud tŷ, genedigaeth plentyn);
- Pan fo angen rhagor o amser i gwrdd â'r gofynion sy'n atodol i ddyfarniad.

DYFARNIADAU RHANNOL/LLAWN

27. Gellid rhoi dyfarniadau am swm wythnosol fydd yn cwrdd â'r diffyg rhwng y rhent a'r Budd-dal Tai sy'n daladwy yn llawn. Er hynny, bydd y Cyngor yn rhoi dyfarniadau rhannol yn y mwyafrif o achosion oherwydd cyfyngiadau cyllideb a hefyd gan y gall fod adegau pan y bydd yn fwy priodol i wneud dyfarniad rhannol, fel a ddisgrifiwyd yn a) i d) isod:

- a) Mae peth incwm ar gael i'r aelwyd ond ddim digon i dalu'r diffyg, yn cynnwys sefyllfaoedd ble fo mwy o incwm yn dod ar gael oherwydd bod dyledion yn cael eu talu.
- b) Mae polisi bwriadol i ganiatáu i aelwyd addasu yn raddol i sefyllfa newydd, fel y Maen Prawf Maint Cymdeithasol ("treth ystafell wely") neu'r Cap Budd-dal.
- c) Gosodwyd amodau i'r dyfarniad ond nid yw'r amodau wedi eu cwrdd.
- d) Yn ôl disgrisiwn y Cyngor mewn rhai amgylchiadau eraill (e.e. ble bo rhent afresymol o uchel mewn achosion yn y sector preifat).

NEWID AMGYLCHIADAU

28. Disgwylir i'r holl ymgeiswyr adrodd am newidiadau mewn amgylchiadau fel y byddent ar gyfer Budd-dal Tai. Mae hi'n arbennig o bwysig fod ymgeiswyr yn rhoi gwybod am newidiadau mewn incwm, patrymau gwariant neu gyfansoddiad aelwyd. Mae'r mwyafrif o hysbysiadau ynglŷn â newid mewn amgylchiadau yn ymwneud â Budd-dal Tai ond ble fod TTD yn daladwy gall hyn olygu canslo neu newid y dyfarniad TTD. Gellid dilyn hyn gan chais newydd os yn briodol.

29. Yn gyffredinol, mae gordaliadau TTD yn cael eu cyfrif ac os ydynt yn adferadwy byddant yn cael eu hadennill fel dyledion amrywiol (tenantiaid preifat) neu drwy'r cyfrif rhent (tenantiaid cyngor).

CASGLIAD

30. Ni fwriedir i'r polisi hwn gyfyngu disgrisiwn Cyngor Gwynedd wrth wneud penderfyniadau TTD. Cynllun yn ôl disgrisiwn ydyw a bydd rhai achosion bob amser gydag amgylchiadau arbennig neu anghyffredin ble fydd yr un sy'n gwneud penderfyniad yn ystyried y gellid cyfiawnhau dyfarniad TTD. Mantais cynllun yn ôl disgrisiwn yw, pa bynnag bolisi a ddefnyddir gellir a dylid gwneud dyfarniadau o'r fath i rai gydag amgylchiadau anghyffredin neu arbennig.
